

Het laatste dagboek van Frederik van Eeden

door

DR. MARC GALLE

De uitgave door Dr. H. W. van Tricht van Van Eedens *Dagboek* gaat tot 31 december 1923. De beschrijving van de dagboeken die hem bekend zijn, gaat tot 3 september 1927. Wat Van Eeden tussen beide data heeft geschreven bevat volgens Van Tricht te veel herhalingen om te worden gepubliceerd.

Wijzelf zijn in het bezit van het dagboek dat op de laatste datum aansluit, namelijk van 6 september 1927 tot oktober 1929. Het bevat 206 beschreven bladzijden, 9 bladen zijn eruit gescheurd. De afmetingen zijn 20,5-16,5. De laatste bladzijden zijn vrijwel onleesbaar, ze eindigen op enkele strepen en kronkels, losse woorden en lettergrepen, zodat we mogen veronderstellen dat hij nadien niets meer heeft kunnen schrijven.

In dit dagboek schrijft V.E. zeer veel over zijn eerste en tweede echtgenote en over de kinderen. Telkens weer komt het schuldgevoel t.a.v. Martha van Vloten tot uiting. Andere leidmotieven zijn de geldzorgen en de groter wordende dementie („ik kan niet meer formuleren”), de wijze waarop zijn werk werd behandeld in het boek van G. Kalff jr. (1927) en God.

Het gehele dagboek is uitermate droefgeestig en wordt beheerst door een niet aflatende angst. Hij wordt behekst door de herinnering aan een daad die hij in het verleden heeft gesteld en waarover we in dit dagboek geen nadere toelichting krijgen.

V.E. vermeldt geregeld Romain Rolland, Jan Toorop, Herman Gorter (die veel voorkomt in visioenen), H. Borel, Querido, Eugène Yoors, Felix Timmermans, Willem Kloos, Pater van Ginniken, Tolstoi en Mussolini: „Ik schaam me voor mijn zwakte. Voortaan moet ik *heldhaftiger* zijn. Ik heb te veel geklaagd (...) Ik moet onder-uit de benauwdheid. Ik moest meer Mussolini-achtig wezen”.

Uit een vergelijking met de vorige dagboeken blijkt, dat ook daar sommige alinea's erg verward, onsamenhangend zijn. Het is zeker verkeerd, het als zeker voor te stellen dat V.E. pas op het eind van zijn leven aan dementie leed.

Een volledige uitgave van dit, door ons ontdekt, handschrift heeft weinig zin. We staan hier bovendien voor een ethisch probleem. We oordelen, dat het wenselijker is de belangrijkste elementen in een aantal artikelen te behandelen.